

ผลลัพธ์การดำเนินโครงการอบรมและทัศนศึกษาดูงานของกรรมการชุมชน
อสม. และสมาชิก กลุ่มแม่บ้าน กรณีศึกษาเทศบาลเมืองน้ำพอง
อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

THE RESULTS THE PROJECT AND RECOMMENDED TO DEVELOPMENT
PROJECTS AND VISUAL EDUCATION OF TRAINING COMMUNITY
VOLUNTEERS A CASE STUDY OF THE MEMBERS OF THE GROUP NAM
PHONG DISTRICT MUNICIPALITY IN THE PROVINCE

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข และคณะ*

Somsak Srisontisuk and others

Received: 2020-02-21

Revised: 2020-04-15

Accepted: 2020-04-20

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลลัพธ์การดำเนินโครงการ และเสนอแนวทางการพัฒนาโครงการอบรมและทัศนศึกษาดูงานของกรรมการชุมชน อสม. และสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ในเทศบาลเมืองน้ำพอง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งกลุ่มตัวอย่างมาจากกรรมการชุมชน อสม. และสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ชุมชนละ 15 คน รวมทั้งสิ้น 180 คน จากประชากร 300 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม ทั้งนี้ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า: 1. การศึกษาผลลัพธ์การดำเนินโครงการโดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.84$, S.D.= 0.33) ซึ่งเป็นระดับที่สูงที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้านโดย ด้านการพัฒนากระบวนการทำงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 2.95$, S.D.= 0.42) รองลงมา คือ ด้านการสร้างเครือข่าย ($\bar{X} = 2.85$, S.D.= 0.41) และด้านความรู้ความเข้าใจโครงการ ($\bar{X} = 2.82$, S.D.= 0.41) ตามลำดับ

2. แนวทางการพัฒนาโครงการเทศบาล พบว่า เทศบาลเมืองน้ำพองควรเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมคิด ร่วมเสนอข้อคิดเห็น และร่วมวางแผนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม เพื่อประกอบการตัดสินใจกำหนดและ

* อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

วิลาสินี ชูทอง สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

วิเชษฐ หลุดพา สาขาการจัดการ วิทยาลัยชุมชนสมุทรสาคร

ภาวิดา รังสี สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะมหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร มหาวิทยาลัยแม่โจ้-ชุมพร

แดนไพโร แก้วเวฬุ กองบังคับการสืบสวนสอบสวนตำรวจภูธรภาค 4, สังกัดกองบังคับการสืบสวนสอบสวน ตำรวจภูธร

ดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของเทศบาล และจัดทำช่องทางการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของเทศบาลผ่านเว็บไซต์อย่างเป็นปัจจุบัน

คำสำคัญ: ผลลัพธ์การดำเนินโครงการ, กรรมการชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, กลุ่มแม่บ้าน

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the results of the project and recommended to development projects and visual education of training community volunteers. A Case Study of the members of the group Nam Phong district municipality in the province. By the quantitative research which samples from the community volunteers. The members of women's groups, community of 15 people, a total of 180 people used the questionnaire results, the implementation of the project on three issues: first an understanding of the project's second. process development work and three networking activities after the project. The statistics used for data analysis were percentage, average, and standard deviation.

The results showed that: 1. According to the study of project implementation, most respondents are agricultural workers, 69%, followed by trading 16% and government officials or government employees 13% respectively. However, when considering the experience of joining the training program most 58% have already received training, and 42% of participants have never participated in the training program. In this regard, the net evaluation of the overall project operation Was at a low level ($\bar{X} = 2.84$, S.D. = 0.33) and when considered in each aspect, it was found that at the hundredth level in all aspects, with The aspect of work process development was the highest mean ($\bar{X} = 2.95$, SD = 0.42), followed by networking ($\bar{X} = 2.85$, SD = 0.41) and project knowledge ($\bar{X} = 2.82$, SD = 0.41) respectively

2. The guidelines for the development of the municipality project must give participants the opportunity to think. Share ideas and jointly plan activities To support the decision making, determination and implementation of projects or activities of the municipality And create a channel to access the municipal information through the website as current Members in the process of and ask for public opinion

Keywords: The result of the project, the community volunteer village health, women's group

1. บทนำ

นโยบายสาธารณะและแผนงานเป็นกระบวนการในเชิงความคิดแต่การจะทำให้แผนกลายเป็นความจริงต้องผ่านโครงการซึ่งการดำเนินโครงการที่สมบูรณ์จะต้องมีการประเมินโครงการให้ทราบผลลัพธ์การดำเนินโครงการว่าประสบความสำเร็จตามที่มุ่งหวังหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอะไร ตอบสนองความต้องการได้เพียงใด ควรปรับปรุงแล้วดำเนินการต่อไปหรือควรวุติโครงการ เท่ากับเป็นการตัดสินใจคุณค่าของสิ่งที่ดำเนินการไปแล้ว นอกจากนี้การประเมินผลจะมีผลโดยตรงต่อความสำเร็จของแผนงานโครงการต่างๆ และยังส่งผลทางอ้อมหากการประเมินผลมีคุณภาพจะทำให้การบริหารงานตามแผนที่กำหนดมีคุณภาพไปด้วยแต่ถ้าการประเมินผลขาดคุณภาพแล้วอาจก่อให้เกิดผลเสียต่อแผนงานที่กำหนดไว้ได้¹ ซึ่งการบริหารงานสาธารณะในปัจจุบันมีการกระจายอำนาจให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากขึ้น ในด้านต่างๆ ดังนี้ 1. การจัดการทรัพยากร หน่วยงานระดับท้องถิ่นจะกำหนดนโยบาย แผนดำเนินงานและปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ในการจัดการทรัพยากรท้องถิ่น เป็นการให้สิทธิมวลชนในการตัดสินใจเลือกทางเลือกในการพัฒนาคุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของตนเอง 2. การกำหนดนโยบาย โครงสร้างองค์กรและการจัดการ และระเบียบข้อบังคับมีลักษณะแตกต่างกันตามท้องถิ่น (Fragmentation) 3. การเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินงานของระบบบริหารสาธารณะจากการปฏิบัติเองมาเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์ (Regulatory) กำกับดูแล ติดตามและประเมินผล และ 4. โครงสร้างองค์กรบริหารมีขนาดเล็กและยืดหยุ่นคล่องตัว²

เทศบาลเมืองน้ำพอง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดขึ้นตามหลักการกระจายอำนาจการปกครอง ดำเนินงานอย่างเป็นอิสระภายใต้การกำกับดูแลของรัฐ จากนโยบายของฝ่ายบริหารในองค์กรนำมาสู่การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา แผนยุทธศาสตร์ 3 ปี นำมาสู่แผนการดำเนินงานและการดำเนินงานตามโครงการต่างๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งหนึ่งในนั้นได้แก่โครงการอบรมและทัศนศึกษาดูงานของกรรมการชุมชน อสม. และสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน เป็นโครงการที่เกิดขึ้นตามแผนยุทธศาสตร์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ข้อ 2 การพัฒนาทุนมนุษย์และสังคมที่มีคุณภาพ เพื่อพัฒนาศักยภาพของกลุ่มผู้นำชุมชนซึ่งมีจิตอาสาทำงานเพื่อส่วนรวม สามารถ ชักจูงให้ผู้อื่นทำตามตนในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่น³ ทั้งนี้เทศบาลเมืองน้ำพองได้จัดโครงการดังกล่าวต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปี มีความต้องการทราบผลลัพธ์การดำเนินงานเพื่อนำไปปฏิบัติในปีต่อไป จึงเป็นที่มาของการวิจัยเรื่องผลลัพธ์โครงการอบรมและทัศนศึกษาดูงานของกรรมการชุมชน อสม. และสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน กรณีศึกษาเทศบาลเมืองน้ำพอง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

¹ สมบัติ ชำรงธัญวงศ์, นโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555), หน้า 15-18

² ตระกูล มีชัย, การศึกษาข้อมูลด้านการเมืองการปกครองไทยเรื่องการเมืองการปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2546), หน้า 76

³ เทศบาลตำบลน้ำพอง, แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (พ.ศ.2559-2563), เทศบาลตำบลน้ำพอง, ขอนแก่น, 2558. หน้า

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาผลลัพธ์การดำเนินโครงการอบรม และทัศนคติศึกษาดูงานของกรรมการชุมชน อสม. และสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ในเทศบาลเมืองน้ำพอง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

2.2 เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาโครงการอบรม และทัศนคติศึกษาดูงานของกรรมการชุมชน อสม. และสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ในเทศบาลเมืองน้ำพอง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

3. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ทำการศึกษาจากผู้เข้าร่วมโครงการอบรมและทัศนคติศึกษาดูงานของกรรมการชุมชน อสม. และสมาชิกกลุ่มแม่บ้านจาก 12 ชุมชนในเขตการปกครองของเทศบาลเมืองน้ำพอง ซึ่งได้แก่ กรรมการชุมชน, อสม., สมาชิกกลุ่มแม่บ้านและเจ้าหน้าที่ผู้ดำเนินโครงการ โดยเก็บข้อมูลเฉพาะการดำเนินโครงการภายใต้ปีงบประมาณ 2558

4. แนวคิดการวิจัย

คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอันนำไปสู่การพัฒนากรอบแนวคิดการวิจัยที่ประกอบด้วยแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามลำดับดังนี้

4.1 แนวคิดการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลการดำเนินโครงการภายใต้การบริหารงานขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยเน้นที่การศึกษารูปแบบการบริหารราชการของเทศบาลในส่วนโครงสร้างการบริหารงานสำนักปลัดเทศบาล ซึ่งประกอบด้วย ฝ่ายอำนวยการ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายพัฒนาชุมชน ฝ่ายการบริหารการศึกษา โรงเรียน/ศูนย์เด็กเล็ก เป็นต้น มาเป็นกรอบการศึกษา อย่างไรก็ตามเพื่อให้การดำเนินงานไม่หลงประเด็นในขอบเขตของวัตถุประสงค์ คณะผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาการดำเนินงานของฝ่ายพัฒนาชุมชนเป็นหลัก ยิ่งไปกว่านั้นคณะผู้วิจัยจำเป็นต้องศึกษาภาพรวมของกระบวนการดำเนินงานภายใต้ฐานคิดตามทฤษฎีระบบที่จะนำไปสู่การวิเคราะห์ผลลัพธ์ของโครงการต่อไป

4.2 ทฤษฎีระบบ

ในการศึกษาผลลัพธ์การดำเนินโครงการมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษา และเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลการดำเนินโครงการ ตามทฤษฎีระบบซึ่งอยู่ภายใต้แนวคิดของการบริหารโครงการ ดังที่คณะผู้วิจัยจะกล่าวในส่วนต่อไป

4.3 แนวคิดการบริหารโครงการ

การบริหารโครงการเป็นกระบวนการในการบริหารทรัพยากรให้บรรลุต่อวัตถุประสงค์ของการบริหาร (PDCA) คือ การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ/ติดตาม และการปรับปรุงแก้ไข และการดำเนินโครงการภายใต้แผนของกิจกรรมอันมีวัตถุประสงค์ ระยะเวลาเริ่มต้น ระเบียบปฏิบัติเป็นแนวทางเพื่อให้บรรลุตาม

เป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลลัพธ์เพื่อเสนอเป็นแผนปรับปรุงแก้ไขตามขั้นสุดท้ายของหลักการบริหาร จึงต้องอาศัยตัวแบบการประเมินผลการดำเนินงานกิจกรรมดังกล่าวต่อไป

4.4 แนวคิดการประเมินผลโครงการด้วยแบบจำลอง CIPP Model

CIPP Model เป็นแบบจำลองการประเมินผลโครงการใน 4 ประเด็น คือ 1. การประเมินสภาวะแวดล้อม 2. การประเมินปัจจัยนำเข้า 3. การประเมินกระบวนการ และ 4. การประเมินผลผลิต ซึ่งคณะผู้วิจัยจะใช้กรอบประเด็นดังกล่าวประเมินความรู้ความเข้าใจ และการพัฒนากระบวนการทำงานของกลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ที่ 2.1 และ 2.2

4.5 แนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ของ Nadler (Nadler และ Wiggs (1989)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนา ศักยภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานและปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กรให้สูงขึ้น โดยวิธีการฝึกอบรม การให้การศึกษา และการพัฒนา ขอบเขตของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึง ครอบคลุม 3 เรื่องด้วยกัน คือ 1. การฝึกอบรม (Training) เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อการเรียนรู้สำหรับงานปัจจุบัน มุ่งหวังให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ทันทีหรือมีพฤติกรรมการทำงาน ที่เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการขององค์กร การฝึกอบรมมีความเสี่ยงอยู่บ้าง ที่ผู้เข้ารับการ ฝึกอบรมไม่อาจทำงานได้ตามความมุ่งหวังขององค์กร อาจเป็นเพราะการจัดหลักสูตรยังไม่เหมาะสมกับ ความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น ขั้นตอนการทำงาน เทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้ หรือสภาพการ แข่งขันผันแปรไปจากที่ได้คาดคะเนไว้ 2. การศึกษา (Education) เป็นกระบวนการที่จัดขึ้น เพื่อเตรียมบุคคลให้มีความพร้อมที่จะทำงานตามความต้องการขององค์กรในอนาคต การศึกษายังคงต้องเกี่ยวกับการทำงานอยู่ แต่จะ แตกต่างไปจากการฝึกอบรม เนื่องจากเป็นการเตรียมเรื่องงานในอนาคตที่แตกต่างไปจากงานปัจจุบัน การศึกษาจึงเป็นการเตรียมบุคลากรเพื่อการเลื่อนขั้นตำแหน่ง (Promotion) หรือให้ทำงานในหน้าที่ ใหม่ 3. การพัฒนา (Development) เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และ ประสบการณ์แก่บุคลากรขององค์กร เป็นการช่วยเตรียมความพร้อมของบุคลากรสำหรับการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตและจุดหมายที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรขององค์กร ช่วยให้บุคลากรของ องค์กรได้เพิ่มพูนความรู้ ได้แสดงขีดความสามารถของตน ได้แสดงความคิดเห็นรวมทั้งเป็นการเปิด โอกาสให้บุคลากรได้แสดงความสามารถ ศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในออกมา

4.6 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ภาสวรรณ คลาดแคล้ว และ สุพัตรา จิตตเสถียร⁴ ได้ศึกษาการประเมินผลโครงการแก้ปัญหาเสพติดของศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติด โดยใช้ตัวแบบการประเมินผลโครงการซึ่ง สตีฟเฟิลบีป (Stufflebeam) พบว่าในด้านบริบท อยู่ในระดับน้อย ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลกระทบ อยู่ในระดับกลาง แสดงให้เห็นว่าการดำเนินงานตามโครงการไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ศูนย์

⁴ ภาสวรรณ คลาดแคล้ว และสุพัตรา จิตตเสถียร, การประเมินผลโครงการแก้ปัญหาเสพติดของศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดอำเภอได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก, รายงานการวิจัย, พิษณุโลก. มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2552, หน้า บทคัดย่อ

ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดอำเภอควมมีการปรับปรุงการโครงการฯ ทั้งหมด ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าวของไม่สอดคล้อง กับ สมนึก ชาญด้วยกิจ และคณะ⁵ ที่ศึกษาการประเมินผลโครงการกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนชาวเผ่ามูเซอ พบว่าชุมชนมีส่วนร่วมในทุกระดับการดำเนินงาน ความพึงพอใจของคณะทำงานและของประชาชนต่อการดำเนินโครงการทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้นผลผลิตและผลลัพธ์จากการดำเนินโครงการจึงเกิดแผนแม่บทชุมชน แผนปฏิบัติการที่ได้รับการบรรจุเข้าแผน 3 ปี ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าไหล่ มีการก่อตั้งสภาชุมชนตำบลป่าไหล่ รวมถึงเกิดการเรียนรู้ในการทำงานร่วมกันเป็นทีม อย่างไรก็ตาม ใดๆก็ตาม สถาพร เริงธรรม⁶ ศึกษาเรื่ององค์กรชุมชนกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าองค์กรชุมชนและประชาชนในชุมชนต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติและพฤติกรรมการมีส่วนร่วมในการทำบริการสาธารณะ 3 ประการคือมีความเป็นพลเมืองมากขึ้น มีการยกฐานะเป็นหุ้นส่วนกับเทศบาลในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีความรับผิดชอบต่อชุมชนมากขึ้น ขณะที่เทศบาลมีการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติและพฤติกรรมในการปฏิบัติงานที่สำคัญ 2 ประการคือ เปิดโอกาสให้องค์กรชุมชนมีสิทธิ หน้าที่ในการบริหารจัดการชุมชนตนเอง และมีการปรับเปลี่ยนบทบาทมาเป็นผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรชุมชนทั้งหมดนี้ส่งผลให้เทศบาลนครขอนแก่น มีคุณลักษณะของการเป็น “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประชาชน” เพิ่มมากขึ้น ดังเช่นงานวิจัยของ ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ และ จิตติมา พราวศรี⁷ เรื่องการประเมินผลโครงการฟื้นฟูและพักหนี้เกษตรกรรายย่อยและยากจน พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่สามารถนำเอาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้ในระดับปานกลาง และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมโครงการไปลดต้นทุนการผลิตภาคเกษตรได้ประมาณร้อยละ 50 ของต้นทุนการผลิตเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัญญา รุดโต, วลีรัตน์ แสงไชย และ วสันต์ เหลืองประภัสร์⁸ เรื่องการประเมินผลโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรคโดยใช้ตัวแบบซีพี (CIPP Model) พบว่าผู้รับบริการได้ประเมินผลด้านบริบท ปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิตมีความเหมาะสม โดยภาพรวมและรายได้ออยู่ในระดับมากทั้งหมด ส่วนผู้ให้บริการมีความเข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ ด้านงบประมาณ บุคลากร ยาและเวชภัณฑ์ยังไม่เพียงพอ สถานบริการในอำเภอนาเชือกมีความพร้อมในการดำเนินงานตามโครงการแต่ต้องพัฒนาระบบส่งต่อและประชาชนอำเภอนาเชือกมีหลักประกันสุขภาพร้อยละ 91.61 โดยสรุปผู้วิจัยเห็นว่าโครงการนี้ดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการอย่างมี

⁵ สมนึก ชาญด้วยกิจ และคณะ, การประเมินผลโครงการกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนชาวเผ่ามูเซอ, วารสาร ศวน, 2550, 23(91), 8-10. หน้า บทคัดย่อ

⁶ สถาพร เริงธรรม, องค์กรชุมชน กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศึกษากรณี: โครงการเทศบาลเล็กในเทศบาลใหญ่ เทศบาลนครขอนแก่น, (ขอนแก่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2557), หน้า 258

⁷ ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ และ จิตติมา พราวศรี, การประเมินผลโครงการฟื้นฟูและพักหนี้เกษตรกรรายย่อยและยากจน: กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2554, 10(1), 79-108, หน้า บทคัดย่อ.

⁸ ธนัญญา รุดโต, วลีรัตน์ แสงไชย และ วสันต์ เหลืองประภัสร์, การประเมินผลโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรคโดยใช้ตัวแบบซีพี (CIPP Model) : กรณีศึกษาเครือข่ายบริการสุขภาพ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม. วารสารการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2556, 4(1), 352-369, หน้า บทคัดย่อ

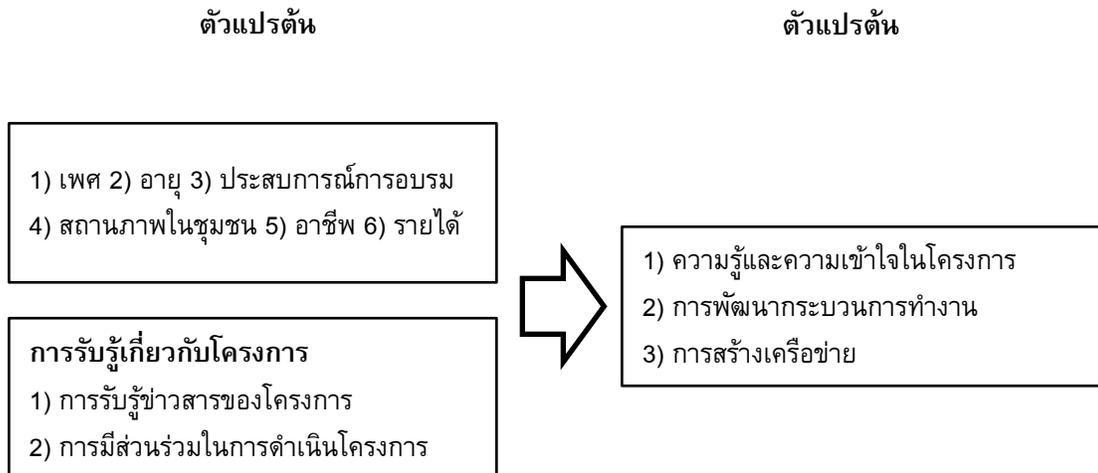
ประสิทธิภาพ เห็นสมควรให้เป็นต้นแบบการพัฒนาต่อไป เช่นเดียวกับการวิจัยของ ภัทรวดี ชอกดูล⁹ เรื่องการประเมินผลโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลพระแก้ว อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม ได้แก่โครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านปัจจัยเบื้องต้น ได้แก่ มีอาคารสถานที่ที่เหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านกระบวนการ ได้แก่ การจัดประชุมชี้แจงวิธีการดำเนินงานตามโครงการช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนให้กับผู้สูงอายุ อยู่ในระดับมากที่สุด และปัญหาในการดำเนินโครงการ คือ ผู้สูงอายุเดินทางมารับเบี้ยยังชีพไม่สะดวก งบประมาณที่ผู้สูงอายุได้รับไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ และเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำไม่ชัดเจนเกี่ยวกับโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งต้องแก้ไขต่อไป

ทั้งนี้สิ่งที่จะละเลยไม่ได้ในการประเมินผลโครงการหรือผลลัพธ์ของโครงการที่ต้องนำมาพิจารณาคือ ปัจจัยส่วนบุคคล ดังที่ นิยมล ยาวินัง¹⁰ วิจัยเรื่องการประเมินผลโครงการแก้ไขปัญหาน้ำน้สกปรกในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่เป็นสาเหตุของการเป็นน้ำน้สกปรก 2) วิเคราะห์ถึงระดับประสิทธิผลของโครงการฯ 3) วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินโครงการ 4) ระบุปัญหา อุปสรรคจากการดำเนินโครงการ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยที่พบในบางข้อทำให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับคณะผู้วิจัย ได้แก่ บทสรุปการวิจัยที่ว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับสภาวะน้ำน้สกปรก ได้แก่ เพศ การศึกษา อาชีพ/รายได้ รายจ่าย และค่านิยมในการใช้ชีวิตประจำวัน และปัจจัยส่วนบุคคลในการดำเนินชีวิตเหล่านี้ยังมีผลต่อประสิทธิผลโครงการด้วย ส่วนปัญหาที่เกิดจากการดำเนินการได้แก่ ทีมงาน วิธีการดำเนินงาน งบประมาณ ระยะเวลา และการประชาสัมพันธ์ จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้นนำมาซึ่งการออกแบบกรอบการวิจัยดังรายละเอียด

⁹ ภัทรวดี ชอกดูล, การประเมินผลโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลพระแก้ว อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 2556, 4(1), 22-29, หน้า บทคัดย่อ

¹⁰ นิยมล ยาวินัง, การประเมินผลโครงการแก้ไขปัญหาน้ำน้สกปรกในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, สาขารัฐประศาสนศาสตร์, 2549, หน้า 169

5. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบที่ 1: กรอบแนวคิดการวิจัย

6. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณที่มุ่งศึกษาผลลัพธ์การดำเนินโครงการ และเสนอแนวทางการพัฒนาโครงการอบรมและทักษะศึกษาดูงานของกรรมการชุมชน อสม. และสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ในเทศบาลเมืองน้ำพอง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมาจากการกรรมการชุมชน อสม. และสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ชุมชนละ 15 คน รวมทั้งสิ้น 180 คน จากประชากรทั้งสิ้น 300 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการแบบสอบถามในประเด็นเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่ง ประกอบด้วย เพศ สถานภาพ อาชีพ และประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการฯ

ส่วนที่ 2 เป็นการสอบถามการศึกษาผลลัพธ์การดำเนินโครงการฯ ใน 3 ประเด็น คือ

2.1 ความรู้ความเข้าใจการดำเนินโครงการฯ

2.2 การพัฒนากระบวนการทำงาน

2.3 การสร้างเครือข่ายหลังเข้าร่วมกิจกรรมโครงการฯ

ส่วนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะการดำเนินโครงการ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างโดยได้แบบสอบถามกลับมาสมบูรณ์จำนวน 180 ชุด จากแบบสอบถามทั้งหมด โดยคิดเป็น 100 % นอกจากนี้คณะผู้วิจัยจะไปสัมภาษณ์ผู้บริหารโครงการ ผู้รับผิดชอบโครงการ เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่จะเป็นประโยชน์ต่อการสรุปผลการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นซึ่งมีลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ¹¹

7. ผลการวิจัย

การศึกษาผลลัพธ์การดำเนินโครงการอบรมและทัศนศึกษาดูงานของกรรมการชุมชน อสม. และสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน กรณีศึกษาเทศบาลเมืองน้ำพอง อำเภอเมืองน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและแบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลศึกษาผลลัพธ์การดำเนินโครงการอบรมและทัศนศึกษาดูงานของกรรมการชุมชน อสม. และสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ในเทศบาลเมืองน้ำพอง อำเภอเมืองน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น โดยประกอบด้วย 1. ข้อมูลสถานภาพของผู้เข้าร่วมโครงการ 2. ผลลัพธ์การดำเนินโครงการ จำแนกตามด้านความรู้ความเข้าใจโครงการ ด้านการพัฒนากระบวนการทำงาน ด้านการสร้างเครือข่าย ดังรายละเอียด

ตารางที่ 1: ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 180)

ลำดับ	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1.	เพศ		
	1.1 ชาย	78	44.00
	1.2 หญิง	102	56.00
2.	สถานภาพผู้เข้าร่วมโครงการ		
	2.1 กรรมการชุมชน	54	30.00
	2.2 อาสาสมัครสาธารณสุข	50	28.00
	2.3 กลุ่มแม่บ้าน	76	42.00
3.	อาชีพ		
	3.1 เกษตรกร	125	69.00
	3.2 ค้าขาย	30	16.00
	3.3 ข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ	25	13.00
4.	ประสบการณ์ฝึกอบรม		
	4.1 เคยผ่านการฝึกอบรม	104	58.00
	4.2 ไม่เคยผ่านการฝึกอบรม	76	42.00
	รวม	180	100.00

¹¹ บุญชม ศรีสะอาด, การวิจัยเบื้องต้น, พิมพ์ครั้งที่ 8, (กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, 2553), หน้า 163

จากตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56 รองลงมาคือเพศชายร้อยละ 44 มีสถานภาพเป็นกลุ่มแม่บ้านร้อยละ 42 รองลงมาคือกรรมการชุมชน ร้อยละ 30 และอาสาสมัครสาธารณสุขร้อยละ 28 ตามลำดับ ทั้งนี้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ เกษตรกรรมร้อยละ 69 รองลงมาคือค้าขายร้อยละ 16 และเป็นข้าราชการหรือพนักงานของรัฐร้อยละ 13 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาประสบการณ์การเข้าร่วมโครงการอบรมฯส่วนใหญ่เคยผ่านการฝึกอบรม มาแล้วร้อยละ 58 และร้อยละ 42 ของผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่เคยผ่านการเข้าร่วมโครงการฝึกอบรม

ตารางที่ 2: ผลลัพธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการอบรมฯ โดยภาพรวม

ลำดับ	การประเมินผลลัพธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการ	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
1.	ด้านความรู้ความเข้าใจโครงการ	2.82	.46	น้อย
2.	ด้านการพัฒนากระบวนการทำงาน	2.95	.42	น้อย
3.	ด้านการสร้างเครือข่าย	2.85	.41	น้อย
รวม		2.84	.33	น้อย

จากตารางที่ 2 พบว่า การประเมินผลลัพธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการโดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.84$, S.D. = 0.33) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้านโดย ด้านการพัฒนา กระบวนการทำงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 2.95$, S.D. = 0.42) รองลงมา คือ ด้านการสร้างเครือข่าย ($\bar{X} = 2.85$, S.D. = 0.41) และด้านความรู้ความเข้าใจโครงการ ($\bar{X} = 2.82$, S.D. = 0.41) ตามลำดับ

ตารางที่ 3: ผลลัพธ์เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการฯ แบ่งเป็นรายด้าน

ลำดับ	ประเด็นการประเมินผลลัพธ์	\bar{X}	S.D.	ความหมาย
ด้านความรู้ความเข้าใจโครงการ				
1.	ได้รับความรู้จากการเข้าร่วมโครงการ	3.21	0.69	ปานกลาง
2.	เข้าใจวัตถุประสงค์ของโครงการ	2.99	0.77	น้อย
3.	สามารถบอกข้อดีของโครงการได้	2.71	0.70	น้อย
4.	สามารถบอกประโยชน์ของโครงการได้	2.90	0.76	น้อย
5.	สามารถนำความรู้ไปเผยแพร่และถ่ายทอดได้	2.82	0.72	น้อย
รวม		2.82	0.46	น้อย
ด้านการพัฒนากระบวนการทำงาน				
1.	สามารถนำความรู้ไปปรับปรุงการทำงานของหน่วยงานได้	2.98	0.76	น้อย
2.	สามารถเห็นและเข้าใจจุดบกพร่องของการทำงาน	2.94	0.83	น้อย
3.	สามารถให้คำปรึกษากับผู้ร่วมงานได้	3.03	0.89	ปานกลาง

4.	สามารถสร้างและพัฒนารูปแบบกิจกรรมใหม่ในชุมชนได้	2.89	0.82	น้อย
5.	สามารถเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมของชุมชนได้	2.97	0.79	น้อย
รวม		2.95	0.42	น้อย
ด้านการสร้างเครือข่าย				
1.	มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับสมาชิกระหว่างกลุ่ม	2.90	0.80	น้อย
2.	มีการรวมกลุ่มเพื่อขยายเครือข่ายในการพัฒนาชุมชน	2.87	0.81	น้อย
3.	ได้รับการถ่ายทอดความรู้ ข่าวสารจากภายนอกกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	2.79	0.70	น้อย
4.	เข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่มและระหว่างกลุ่มอย่างต่อเนื่อง	2.86	0.84	น้อย
5.	มีวัตถุประสงค์ในการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบเครือข่าย	2.78	0.71	น้อย
รวม		2.85	0.41	น้อย

จากตารางที่ 3 พบว่า ผลลัพธ์การดำเนินงานโครงการอบรมเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความรู้ความเข้าใจโครงการ พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้รับความรู้มากที่สุดในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.21$, S.D. = 0.69) รองลงมาคือผู้เข้าร่วมกิจกรรมเข้าใจในวัตถุประสงค์ของโครงการในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.99$, S.D. = 0.77) และสามารถบอกประโยชน์ของโครงการได้ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.90$, S.D. = 0.76)

ด้านกระบวนการทำงาน พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมสามารถให้คำปรึกษากับผู้ร่วมงานได้ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.03$, S.D. = 0.89) รองลงมาคือ สามารถเป็นผู้นำในการทำกิจกรรมของชุมชนได้ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.97$, S.D. = 0.79) และสามารถนำความรู้ไปปรับปรุงการทำงานของท่านได้ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.98$, S.D. = 0.76) ตามลำดับ

ด้านการสร้างเครือข่าย พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกับสมาชิกระหว่างกลุ่มมากที่สุดที่ระดับน้อย ($\bar{X} = 2.90$, S.D. = 0.80) รองลงมาผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีการรวมกลุ่มเพื่อขยายเครือข่ายในการพัฒนาชุมชนในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.87$, S.D. = 0.81) และเข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่มและระหว่างกลุ่มอย่างต่อเนื่องในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.87$, S.D. = 0.81)

ส่วนที่ 2 แนวทางการพัฒนาโครงการอบรมและทัศนศึกษาดูงานของกรรมการชุมชน อสม. และสมาชิกกลุ่มแม่บ้าน ในเทศบาลเมืองน้ำพอง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น

การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์และจัดกลุ่มประเด็นการนำเสนอโดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในโครงการ ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอแนะโดยภาพรวมในประเด็นการเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมคิด ร่วมเสนอข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมโครงการของเทศบาล

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2563)

2. การรับรู้ข่าวสารของโครงการ ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอให้เทศบาลจัดทำช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของเทศบาลผ่านเว็บไซต์อย่างเป็นทางการในปัจจุบัน เนื่องจากที่ผ่านมาไม่สามารถเข้าถึงข่าวสารทางระบบอินเทอร์เน็ตได้

3. การมีส่วนร่วมในโครงการ ผู้ตอบแบบสอบถามเสนอให้ควรสอบถามสมาชิกในขั้นตอนของการร่วมวางแผนและสอบถามความคิดเห็นของประชาชนเพื่อประกอบการตัดสินใจกำหนดและดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของเทศบาล

8. อภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่า การประเมินผลสัมฤทธิ์เกี่ยวกับการดำเนินงานโครงการโดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับน้อยทุกด้านโดยด้านความรู้ความเข้าใจโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ด้วยการฝึกอบรม ด้านการพัฒนากระบวนการทำงาน รองลงมา คือ ด้านการสร้างเครือข่าย น้อยที่สุดคือ ได้มีความเข้าใจในโครงการ 2.แนวทางการพัฒนาโครงการเทศบาล เทศบาลเมืองน้ำพองควรเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้ร่วมคิด ร่วมเสนอข้อคิดเห็น และร่วมวางแผนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม เพื่อประกอบการตัดสินใจกำหนดและดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของเทศบาล และจัดทำช่องทางในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของเทศบาลผ่านเว็บไซต์อย่างเป็นทางการในปัจจุบัน

9. เอกสารอ้างอิง

ตระกูล มีชัย. การศึกษาข้อมูลด้านการเมืองการปกครองไทยเรื่องการเมืองการปกครองท้องถิ่นไทย.

กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2546

เทศบาลตำบลน้ำพอง. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา (พ.ศ.2559-2563). เทศบาลตำบลน้ำพอง. ขอนแก่น, 2558
ธนัญญา รุดไทย, วลีรัตน์ แสงไชย และ วสันต์ เหลืองประภัสร์. การประเมินผลโครงการ 30 บาท รักษาทุกโรคโดยใช้ตัวแบบซีป (CIPP Model): กรณีศึกษาเครือข่ายบริการสุขภาพ อำเภอนาเชือก จังหวัดมหาสารคาม.

วารสารการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 2556. 4(1). 352-369, หน้า บทคัดย่อ
นิยมล ยาวินัง. การประเมินผลโครงการแก้ไขปัญหาหนี้หอกระบบในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่.

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์. สาขา
รัฐประศาสนศาสตร์, 2549

บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น, 2553

ภัทรวดี ซอกดูล. การประเมินผลโครงการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลพระแก้ว
อำเภอภาชี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. 2556. 4(1).
22-29, หน้า บทคัดย่อ

วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2563)

- ภาสวรรณ คลาดแคล้ว และสุพัตรา จิตตเสถียร. การประเมินผลโครงการแก้ปัญหาเสพติดของศูนย์
ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดอำเภอได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด
พิษณุโลก. รายงานการวิจัย. พิษณุโลก.มหาวิทยาลัยนเรศวร, 2552
- ศิริรัตน์ เจนศิริศักดิ์ และ วิฑิตมา พราวศรี. การประเมินผลโครงการฟื้นฟูและพักฟื้นเกษตรกรรายย่อยและยากจน:
กรณีศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2554. 10(1). 79-108.
หน้า บทคัดย่อ
- สถาพร เรืองธรรม. องค์การชุมชน กับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ศึกษากรณี: โครงการเทศบาลเล็กในเทศบาลใหญ่ เทศบาลนครขอนแก่น. ขอนแก่น.
มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2557
- สมนึก ชาญด้วยกิจ และคณะ. การประเมินผลโครงการกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนชาว
เผ่ามูเซอ. วารสาร ศวน. 2550. 23(91), 8-10. หน้า บทคัดย่อ
- สมบัติ ชำรงธัญวงศ์. นโยบายสาธารณะระดับท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2555